

Kronika obce Hvozdcce

*Tato pamětní kniha má 396 stran. Založena byla v roce 1925, kdy napsán byl úvod.
Hlavní zápisy započaty v říjnu 1927, kdy ustavena první letopisecká komise.*

*Jan Zounek
člen obec.zast.*

*Josef Hamrla
starosta*

*Adolf
kronikář*

ÚVOD

Usnesením obecního zastupitelstva, byl jsem já Dobromil Hrdlička, učitel a správce školy zdejší ustanoven, abych do této knihy zapisoval děje, jež se v obci zdejší přihodí. Nejsem zdejší rodák, mé rodiště jsou Sezemice u Pardubic v Čechách, kde jsem se narodil 25. července 1871. Tam jsem chodil do obecné školy, potom jsem studoval na vyšší reálce v Pardubicích, kde jsem vykonal r. 1889, maturitní zkoušku. jako učitel počal jsem působiti na okr. novoměstském (Morava) a r. 1904, jsem nastoupil místo v Doubravníku u Tišnova, kde jsem se oženil s Annou Šmídovou, dcerou hutního kontrolora ve Štěpánově. Máme dva syny: Miloše a Jaromíra. – U vědomí, že to byl Řím se svými sluhy, Jelikož hlavní snahou bylo pronásledování, ba zničení národa českého, ať to bylo ve středověku, či v době nové, zvláště ve světové válce, kdy žehnal smrtící zbraně, které měly způsobiti zkázu všeho Slovanstva – v přesvědčení, že český učitel nemůže býti v táboře římském – vystoupil jsem s celou rodinou z církve římskokatolické.

KRONIKA TATO

počala se psáti roku 1925, když byl starostou obce Josef Hamrla, domkař a zedník č. 20, ve Hvozdcí, hejtmanem okresu tišnovského Bohdan Waachsmuth, prezidentem zemské politické správy Jan Černý, předsedou vlády republiky Antonín Švehla a prvním prezidentem republiky československé Tomáš Gar. Masaryk, - náš osvoboditel.

„Zlatá věc jest paměti zapisovati.“ (Franěk Jan Novák.)

O Hvozdcí dovídáme se z různých pramenů letopiseckých toto : Hvozdec, dědina patřící k farnosti Veversko – Bítýšské, náležela panenskému klášteru sv. Anny, - kde nyní stojí zemská nemocnice. - Kateřina vdova po Fasovi z Lomnice, zakládajíc ho, darovala mu r. 1317, mezi jinými svými statky i věno, dědinu Hvozdec se dvorem a osadníky. Hvozdec odhadnut byl na 3 3/8 lánů a 9, komínů poddanských.

Ve fassích fary Vev. Bítýšky z r. 1691, čteme: Hvozdečtí povinni jsou odváděti faráři po 1/2 mázu másla a jednom kuřeti, třetina jich však buď pro chudobu, buď pro tvrdohlavost ničeho nedává. – Cizopanští poddaní ze Hvozdcce robotovali k Veveří 9 potahy čtyřikrát ročně. Ve Hvozdcí bývalo 12 sedláků, vrchnost však ze 3 usedlostí udělala dvůr, - nynější č. pop. 6, (u pánců).

Drahotu r. 1770 – 72, následovala nemoc, která po Moravě i Čechách mnoho lidí zachvátila. Lékaři tuto nemoc nazývali „zhnilá horečka „. Na Veveří a ve Hvozdcí umíralo ročně přes 40 osob.

Dne 2. máje 1782, zrušen byl panenský klášter Dominikánský sv. Anny na St. Brně zvaný „Králova zahrada“, jemuž mezi jinými i statek Hvozdecký náležel. Jmění po něm převzal náboženský fond a spojil Hvozdec se správou statku Blažovického (u Tvarožné .) Následkem toho provedena byla pro Hvozdec „nová soustava vykupování robot.“ – Císař Josef II. schválil pro Hvozdec smlouvu o vykoupení roboty a rozkouskování dvoru dne 13. září 1784.

- a.) zde bývali rustikalisté (sedláci na poddanských gruntech) povinni k robotám a to: 7 půllánků každý k 78 potažním robotním dnům , 3 čtvrtíci , každý ke 104 ručním či pěším a 1 půlčtvrtník k 52 ručním dnům. To bylo vybaveno pro 1/2 lány po 12 zl., pro 1/4 lány po 7 zl.a pro 1/8 lánu 4 zl. úhrnem tedy 109 zl. roční činže. Podruzi a domkaři odváděti měli po 1 zl. Mimo to však zůstaly přece ještě roboty : 7 půllánků po 2 dnech , 4 čtvrtníci po 1 dnu mají choditi jako honci naa hony , půllánici mají dovážeti 20 věder vína z dálky 2 mil a jednu bečku piva na 4 vědra ze Star. Brna a prázdnou nádobu zpět , 7 půllánků má konati dle robotního patentu dto 20. března 1781. pro Veveří 36 dvou a 4 čtyřspřežní dny a konečně jak půl tak 1/4 lánici mají za plat dle robotního patentu z r. 1775. nádeníky dodati k nutným panským pracím , ovšem bez újmy obdělání svého hospodářství. Rychtář za to , že býval roboty sprostěn, po výukou dostal 12 zlatých platu za své úřadování.
- b.) Dvůr dominikální na 31 jiter 827 rozkouskovan a prodán za 427 zl. 41 1/4 krejcarů mezi 8 majitelů, z nichž pro budoucnost jeden měl platit 48,08 zl. pět po 10 zl. dva po 5 zl.,úhrnem tedy 108,08 zl. roční dědičné činže, pak všichni dohromady 21 2/8 míry ovsu a každý desátý snop všeho druhu obilného. Louka, bývalý to rybník nebyla rozdělena. Vrchnost vyhradila si vrchní majitelství na ty rozdělené pozemky a s tím právo zahnatí hospodáře, nebo když by bez příčiny závazkům k vrchnosti nedostál po celý rok. Hospodářům uloženo pečlivě dbáti chovu všeho dobytka.

Roku 1784. uvádí se v rozsáhlosti farnosti Vev. Bítýšské mimo Vev. Bítýšku a hrad Veveří i komorní dědina Hvozdec 21 číslem. Ve Hvozdcí žila jedna rodina nekatolická a jedna židovská.

Dne 2. února 1802. koupil Vilém, baron Moundy za 20 310 zl. statek Hvozdecký (spojený od r. 1782. s Blažovickým), jenž byl náležel klášteru sv. Anny na Star. Brně. K němu patřilo lesa 144 jiter 502 kub. s ročním hrubým výnosem 34 13/16 sáhů tvrdého, 174 6/16 sáhů měkkého dříví. Les ten sám měl cenu 8313 zl.26 1/4 krejcarů, ve Hvozdcí palírna na 1 kotel s draslárnou pronajatými za 158 zl., bývalý rybník, tehdy již louka pod více než 11 mír pronajatá za 29 zl., od rustikalistů různých činží o sv. Václavě, Martině, Hromnicích, pak za kuřata vejce a předivo 22 zl.37 3/4 krejcarů (mimo to 2 kopy vajec dávali ku hradu Veveří) in natura, od dominikalistů činže z rozkouskovaného panského dvora 108 zl.8 kr. 21 2/8 míry ovsu a desátek. Honební právo mělo cenu 12 zl., nálev vína obstarával majitel bývalého panského dvora.

Hvozdec měl r.1800. –159 obyvatelů.

Baron Vilém Moundy spojil Hvozdec s panstvím Tišnovským a hned r. 1802. prodal tamnější palírnu s draslovnou, právem sekání masa a s loukou pod 11 mír třebičskému židu Mojžíši Konrádovi za 1000 zl.a 255 zl.roční činže (kdyby draslovna přestala pracovati za 160 zl. roční činže.)

Dne 21. listopadu 1804 baron Vilém Moundy pro vzdálenost odloučil Hvozdec od správy Tišnovské a přidělil ho ku panství Veverskému.

Roku 1850 navštívena byla obec hvozdecká cholerou. Zemřelo 15 osob.

Obecním kronikářem byl jsem zvolen koncem r.1927. Proto moje zápisy až do této doby jsou čerpány ze sdělení zdejších občanů.

Události až do roku 1928 podávám – ne v časovém postupu, nýbrž v souvislých celcích.

V letopisecké komisi jsou občané Carda Antonín, rolník, Hemala František, kovářský mistr. Případné doplňky, případné opravy mnou učiněné označuji značkou.

Poloha obce.

Obec Hvozdec měří 359 ha a 40 a 39 m . Jméno má asi od hlubokého hvozdu, který zde kdysi byl. Od Veverské Bitýšky , (kde jest poštov.a telegraf.úřad, kostel, fara, hřbitov, četnická a železniční stanice) jest obec vzdálena asi 3 km. Nejbližší obcí sousedící jsou Knínice Německé.

Ku okresní silnici Vev. Bitýška – Ostrovačice vede z obce silnice postavená v roce 1902. Nová okresní silnice dokončená v r. 1928 spojuje obec přímo s Veverskou Bitýškou. Zřízení této silnice na zdejším katastru stálo 130 000 Kč z čehož na obec připadá 78 000 Kč.(zřízení ochranné zdi při potoku stálo 42 000 Kč.) Na západě hraničí obec s katastrem javůrským, na východě s bystrckým.

Půdorys obce jest okrouhlý. Na nízkých návrších a u rybníka jsou původní selská stavení, některá jsou při nynější nové silnici. Menší domky – na bývalé travnaté návsi byly postaveny později.

Asi uprostřed osady jest škola, postavená v r.1894 na místě bývalé pastoušky. Za školou jest zvonice . (Za světové války byl zvonek odebrán . Nový opatřen v r. 1927)

Nejstarší rodiny jsou : Pacek č.1. Zelinka č. 5. Zelinka č. 6. Svoboda č. 12

Přezviska : vedle školy v č. 26. jest název „na kovárně.“ Bývala tam kovárna. Posledním kovářem byl Branštetr. Před tím byla kovárna v nynějším hostinci „u Haslingerů“ V sousedství školy na druhé straně jest usedlost pojmenovaná „na familii „ pojmenování na familii se udrželo pouze na jednom domě (asi proto, by se rozlišili 3 rolníci Zelinkové) ač bylo původně familií 6. „U Pánců“ říkávali na čísle 6. „u Hvízdalů“ na čís. 27., Na Palírní „u Haslingerů“.

Stavby domů. Některé domy (Carda, Pšikal, Zelinka, Zelinka K.) jsou stavěny z tvrdého materiálu, ostatní z nepálených cihel. Obytné stavení kryté slamou jest u Krystků. Nové domy „na Hlavačicích“ (Dvořáček, Mareš, Zedníček, Dolíhal, Souček, Zounek, Zelinka, Pšikal, Břenek.)

Při posledním sčítání 1921 bylo zde 330 obyvatel. Nejstarší pamětník jest Mytýzek Fr. narozený v r. 1836, pamatuje robotu.Od něho mám některé vzpomínky.

Jména tratí. „ Na Haltýři“, kde bývala vodní nádržka, z níž vedena voda rourami ku „Kost'árně“. Jiné tratě „Za huny, Horka, Klínek, nad Skalkou, nad Vápenicama, Poloddíly , na Štěrkách, (podle půdy) pod Rybníkem, Šťavá Horka, Strhanec, (zbytky lesa) v Hlince, (bývalá osada) na Příčnicku, na Lopatě, na Rovinách , Ouvarec, Krajina, na Vrzkách, u Duba, na Mezkách, na Hlavačicích“ a j.

Správa obce.

Rychtáři bývali na domě č. 23. (Staněk) a u Pšikalů (Kříž javůrský) Poslední rychtář byl Janke z č. 6. (sdělení M.)

Prvním starostou byl Svoboda Jiří, který úřadoval 18 roků, poněvadž prý se ostatní málo v písmě vyznali. Po něm starostoval jeho syn Svoboda Fr. , otec nynějšího hospodáře na domě č.12.

Další starostové : Pšikal čís. 9. Mytýzek čís. 14. Carda Ant. č. 4 . Pacek Josef č.1. Kříž Fr. č.9.Pšikal Fr. č. 11. Hamrla Josef a Pšikal Jan, starosta nynější. Řada není asi úplná. V dobré paměti jest Fr. Kříž č. 9. V těžké době válečné spravoval obec Fr. Pšikal č. 11, s radními, příp.členy obec.zastupitelstva Jos. Pšikalem č. 27, Cardou Ant. a Zounekem Valentinem. Ostatní členové zastupitelstva byli u vojska.

První volby.

První obecní volby v republice vykonány 15. 6. 1919. Volilo se podle všeobecného práva hlasovacího a dle poměrného zastoupení. Podány dvě kandidátní listiny čs. str. soc. demokr. a republikánská str. čs. venkova

(bývalá agrární) Za první stranu zvoleno 7 kandidátů za druhou 5. Starostou zvolen Josef Hamrla, náměstkem Fr. Mytýzek ,radními Carda A., Dvořáček Jan.

Druhé volby.

Druhé volby obecní vykonány 25. 11. 1923. Kandidovaly 3 strany : republikánská, soc. demokracie, a komunistická. (tak zaznamenáno ve školní kronice) Úřední označení dvou posledních skupin bylo jiné, jak vidno z příložených kandidátních listin. Zvoleno za stranu republikánskou 6. členů, za ostatní dvě strany po 3 členech. Starostou zvolen opět Hamrla Josef, do obecní rady Mytýzek Frant. Zelinka Karel, Souček J. Nová obecní správa začala jednání o stavbu okresní silnice Vever. Bítýška – Hvozdec. O směr silnice byly dlouhé spory v obec.zastupitelstvu, které se přenesly i mezi ostatní občanstvo. Konečně rozhodnuto, postavili silnici nynějším směrem od školy podél přeloženého potoka k Hlavačicím a oklikou k Vev. Bítýšce. Náklad na stavbu poznačen na str. 9.

Třetí volby.

Třetí volby konány 11,12,1927. Kandidovaly 3 strany: republikánská, dělnická a lidová. Za první skupinu zvoleno 5 čl. za druhou 2., za třetí 5. členů.

Starostou zvolen Pšikal Jan (rep.) náměstkem Fr. Mytýzek (lid.) ostatní členové rady : Staněk J. (lid.) Souček An. (děl.)

Nové správě zůstal nevděčný úkol. Opatřiti peníze na silnici – z větší části dokončenou – vypůjčkou nebo subvencí.

Minulá správa obce učinila směnečnou vypůjčku na 40 000 Kč, čímž se značně zvýšila úroková míra. Tato půjčka převedena za nové správy obecní na dlouhodobou. Od zemského výboru získána subvence 10 000Kč.

Poměry politické.

Politického společenství dlouho ve Hvozdcí nebylo. Zájem o věci veřejné nebyl značný soudě podle účasti při obecních volbách v r. 1904, kdy ze 54 zapsaných voličů přišlo k volbě pouze 28 – tedy sotva 52 %. Při tom ovšem třeba vzít zřetel na to 1) že účast při volbách nebyla povinná, 2) že volby konány všedního dne.

První začali se spolčovati dělníci, kteří založili v r. 1919 politickou organizaci soc. demokratickou, která v době rozdělení strany zanikla.

Při obecních volbách vystupovala (po převratě) vždy republikánská strana čs. venkova – bývalá agrární – která zde však neměla politického střediska.

Při posledních volbách obecních kandidovala poprvé i strana lidová.

Řevnivost politická není na škodu, jest dokonce prospěšná tam, kde jest poctivá práce, jež má na mysli zájem celku.

Poměry kulturní.

Škola.

Děti ze Hvozdcí docházely do školy ve Vever. Bítýšce. Několik let před rokem 1821 přiškolen Hvozdec do Německých Knínic, později opět do Vever. Bítýšky.

Návštěva školy bývala velmi špatná pro neschůdné cesty, závěje apod. V době letní přidržovány děti k polní práci. Tak se stalo, že obec hvozdecká ve vzdělání za okolními obcemi zůstala, napsal ve školních pamětech první správce zdejší školy , Václav Oharek. V roce 1886 vybídlo okresní hejtmanství v Brně (k němuž Hvozdec náležel) obec zdejší, by požádala za vyškolení z Vev. Bítýšky a povolení ku stavbě školy vlastní.

Žádost podala obec v r. 1981. Škola postavena a dokončena v r. 1894.

Plán školy vypracoval stavitel M. Rejthar z Rosic. Stavbu provedl zednic. mistr Frant. Sochor ze Sentic. Náklad činil 7000 zlatých.

Prvním učitelem a správcem zdejší školy byl jmenován p. Václav Oharek, dříve učitel v Říčanech, jemuž zde přísluší čestná vzpomínka jako prvnímu pracovníku, který vykonal značnou práci i ve sboru hasičském. V dopise, v němž mě dojmy ze svého působení ve Hvozdcí, píše mimo jiné : „ Přišel jsem do Hvozdcce, osady úplně zatemnělé. Nebylo novin, ani jiného čtiva, občanstvo o to nestálo. Jen starý kovář Rambousek odebíral tehdejší sociálně demokrat. Rovnost. Donášel jsem noviny i obrázkové a rozdával dětem, aby staří si toho doma všímali a zvykali čísti.“ Působil zde do r. 1913, kdy odešel na nové působiště, jako řídící učitel v Drásově. Obec Hvozdecká jmenovala ho před odchodem čestným občanem. Nyní žije ve výslužbě v Brně. Po něm působil zde jako spr. školy p. Dobromil Hrdlička, dříve učitel v Doubravníku. Po dobu války, kdy byl povolán k vojsku, zastupovali ho učitelé J. Bicek aj. Jakeš. Po dobu své nemoci byl zastupován učiteli A. Škárrou a J.. Musilem. V roce 1925 odešel na nové působiště jako řídící učitel v Moravských Knínících. Po prozatímním působení učitele Ant. Staňka jmenován správ. školy Adolf Havlíček, dříve učitel v Domašově, okr. Brno ven. který zde působí od 1 září 1926.

Spolky.

„Čtenářsko - hospodářský spolek založený 3,5,1908. Prvního roku měl 16 členů. Předsedou spolku byl Jan Hvižď, rolník, jednatelem Fr. Mytýzek, rolník. Spolek pořádal odborné přednášky, zařídil za pomoci zemědělské rady moravské knihovnu hospodářskou i zábavnou, zprostředkoval nákup osiva. Po válce nejeví spolek činnosti.

Sbor dobrovolných hasičů založen v r. 1909. V život uveden v r. 1910. Obecní představenstvo ručilo za půjčku 3000 Kč. v kontribučním fondě ve Vever. Bítýšce učiněnou, za niž opatřeno potřebné náradí. Značnou práci ve sboru, jak již zmíněno , vykonal spr. školy V. Oharek.

První členové výboru:

V. Oharek, spr. školy

Jos. Pacek, rolník

L. Svoboda, rolník

Fr. Mytýzek, rolník

J. Hvižď, rolník

F. Kříž, rolník

A. Hemala, rolník

V posledních letech nejeví sbor větší činnosti.

T. J. SOKOL.

Tělovýchovná jednota SOKOL byla založena 29,12,1918,

První výbor:

starosta, L. Svoboda, rolník

místo starosta, Jul. Dvořáček , zedník

jednatel J. Zounek, zedník

náčelník Fr. Hemala , kovář

pokladník Jar. Hemala , zámečník

vzdělavatel D. Hrdlička , správ. školy

hospodář Fr. Hemala , rolník

revize účtů Fr. Dolíhal , stolař

revize účtů Oldřiška Packová

Počet členstva při založení : 37 mužů , 19 žen , celkem 56.

V prvním roce pořádána 4, divadla , 1, besídka.

V roce 1920 bylo 45 členů. Pořádáno 6 divadel.

V roce 1921 bylo 32 členů. Připravena 2 divadla.

V roce 1922 bylo 19 členů. Pořádáno 1 divadlo.

V roce 1923 bylo 18 členů

V roce 1924 bylo 18 členů .Pořádána 3 divadla.

V roce 1925 neudáno ve výkazech .Pořádána. 1 besídka, 2 divadla.

V roce 1926 bylo 16 členů .Pořádána 3 divadla.

Příčiny poklesu členstva jsou všeobecné, (také v jiných jednotách stávající) Po nadšení popřevratovém nastala doba stagnace a po ní následující reakce – roku 1930 začala opět čile pracovat.

Z doby války světové 1914 – 1918

Smutný byl den 30.12, kdy v noci ozval se na dědině hlas bubny a obecní sluha při světle lucerny oznamoval všeobecnou mobilizaci. Povolána I. výzva . Později v září povoláni i ostatní mužové vojáci ve stáří do 42 let. Světová válka byla v začátcích.

Její příčiny ? Rozpínavost Němců a bohorovnost jejich císaře Viléma II . Sarajevský atentát byl jen vítanou poslední záminkou.

Vzpomínám ohromného nadšení při sletu sokolstva v Brně a velké bolesti naší při zastavení cvičení. Srbsští bratři odjeli za policejního doprovodu,- a za měsíc zuřila mezi Srbskem a Rak. Uherskem válka, o níž každý doufal, že skončí v několika týdnech, která však potrvála 52 měsíce.

Ve výroční den počátku války (1915) měřila válečná fronta 3220 km . Již v r. 1914 padl první zdejší občan – Jan Hvižd' z čísla 10 , otec 5 dětí.

Dále padli : Vlk Antonín v r. 1915, Zelinka Jan z čís.34. v r. 1915, Jandek Václav z čís. 35 v r. 1917. Po převratě, v boji o Slovensko padl Hemala Jaroslav z čís. 11 v r. 1919.

Jako vždy, provázela i tuto válku drahota.

Ceny plodin a potravin.

Před válkou:

1 metrák žita , 18 K	1 kg. cukru ,84 h
“ ovsá, 14 K	petrolej, 36 h
“ ječmene, 14 K,	mýdlo 80 h
“ pšenice, 24 K,	rýže 64 h
“ sena , 8 K,	cibule 28 h
“ sena , 8 K	1 husa 5 K
“ brambor, 5 K	pár setat 24 K
“ kukuřice ,16 K	1 vejce 4-5 h
“ hrachu, 30 K	1 kráva 400 K
“ čočky, 50 K	za 20 h bylo 14 rohlíků
1 kg žitné mouky	26 h
1 kg chleba	36 h
1 kg hovězího. masa	1,60 K
1 kg vepř. masa	2 K
1 kg sádla	2 K
1 kg másla	2,40 K

V prvním roce války:

1 metrák žita , 30 K	1 kg.cukru 1 K.
“ ovsá, 27 K	petroleje 1 K
“ ječmene 28 K	mýdlo 2,40 K
“ pšenice 36 K,	rýže 2 K
“ sena 14 K,	cibule 2 K
“ slámy, 6 K	1 husa 10 K
“ brambor ,16 K	pár setat 80-100 K
“ kukuřice ,80 K	1 vejce 10 h
“ hrachu, 120 K	1 kráva 1600 K
“ čočky, 200 K	
1 kg žitné moky	50 h
1 kg chleba	50 h
1 kg hovězího. masa	3,60 K
1 kg vepř. masa	6 K
1 kg sádla	8 K
1 kg másla	8 K

Letní čas:

Aby bylo využito denního světla, zaveden od 1,5, do 30,9, letní čas, při němž posunuty hodiny tak, že např. školní vyučování začínalo podle správného času vlastně o 7 hod.

Bylo zavedeno vázané hospodaření a prodej potřeb na lístky- různé „enky“. Tak byly lístky na chléb, mouku, cukr, sádlo, kávu, petrolej, tabák, určen příděl masa, který zřídka kdy byl přidělen.

Mlítí dovoleno pouze na lístky, poukázky. Ve mlýnech konány časté prohlídky.

Poněvadž úředně ponechané množství obilí, moky nestačilo ukrývány zásoby na různá místa, i zakopány, (hlavně sádlo) V lomě „v Horce“ zkazilo se mnoho ukryté mouky.

Bídu ve městě charakterizoval rolník p. P. touto příhodou : Vezl do Brna čtyři pytle nových brambor pro nějakého „pána“ který mu dal výměnou (pro dobytek) staré brambory. Před hostincem kde krmil, sešlo tolik žen, které tolik prosily, že v několika minutách měl rozdány čtyři pytle starých brambor, jimiž na několik dní zahnal hlad jejich dětí.

Odvody:

Občas vzrušovaly obec opakované odvody mužů do 50 roků.

K účelům válečným rekvírováno nádobí a náčiní z mosazi, mědi, niklu. Zdejší zvonici odňat zvonek.

V obci ubytování zajatí Srbové, kteří obdělávali pole, jimž chybělo mnoho domácích pracovníků.

Za účelem spoření v jídle zavedeny bezmasé dny a rozdávana válečná příkázání o šetření potravin.

Náhražky:

Vše možné bylo nahražované. Káva z bobů, mýdlo pískové, tabák z bukového listí, pytle, provázky papírové, boty s dřevěnými podrážkami a t.d.

Příprava domácí cikorky: rozkrájená cukrovka byla do hněda opražena a rozemleta.

Domácí mýdlo vařeno z tuků s přísadami sody, kalafuny, lesní pryskyřice a podob.

Ku vedení války byla potřeba peněz, které stát vymáhal válečnými půjčkami, kterých bylo osm – poslední v červnu 1918.

Desertéři:

Bída, hlad, a odpor k válečnému řemeslu způsobovaly novou třídu lidí_ válečných desertérů, kteří v ustavičném nepokoji pronásledováni z místa na místo. Někde pořádány na ně hony. Takovým způsobem vznikly „Zelené kádry“ v lesích u Buchlova i jinde, jež po převratě byly mezi prvními obhájci osvobozené vlasti.

Vše má svůj konec. Dočkali jsme se i konce války. Proveden státní převrat.

A opět oznámeno bubnem poselství, tentokrát radostné, že Československý stát vešel v život.

Potvrdily se zprávy, jimiž se od počátku války těšili dobří Čechové, že za hranicemi pracují pro naši svobodu profesor T: G: Masaryk, Dr. Beneš, Štefánik a jiní, kteří organizovali československé vojsko – legie, které svými činy (Zborov, sibiřská anabáze) udivilo všechnen svět, jenž z valné části o našem národě ani nevěděl. Tyto legie byly též v Itálii a ve Francii. Českoslovenští dobrovolníci byli ve všech armádách spojenců.

Národní výbor vydal první zákon:

4,11, konána oslava osvobození ve Vev. Bítýšce za účasti zdejších občanů.

8,11, ve výročí bělochovské bitvy, zapálena „U křížka“ hranice na níž spáleny obrazy rakouských panovníků za účasti školní mládeže.

Zdejší legionáři (ruští) přivítání v r. 1920 při svém návratu zástupci SOKOLA a obce.

Občané padlí ve válce: Vlk Oldřich z č. 2, Hvižd' Jan z č. 10, Hemala Jaroslav č.11, Zelinka Jan č.34 Jandek Václav č. 35.

Zdejší dělnictvo postavilo jim pomník v „ Horce“

Několik vzpomínek nejstaršího občana pana Mytýzka , výměnkáře z č. 14.

Při psaní kroniky navštívil jsem dědouška ,abych zvěděl některé jeho vzpomínky pro zachování budoucím časům. Některá jeho sdělení uvedl jsem již v oddílu „ správa obce „. Býval dědoušek též obecním starostou. Většina vzpomínek týká se vojny. Dědoušek byl ve válkách v Itálii v době Radeckého. To ovšem nespadá v rámeček kroniky.

Nejstarší jeho vzpomínka spadá do doby roboty , kdy jako chlapec pomáhal otci robotovati, oral však mělce. Byl na místě drábem pokárán. Otec byl obeslán na zámek , kde prosbou přešel dalšímu trestu.

Jiná vzpomínka (nepřímá) V domě čís.2. býval hajný. Po rozdělení dvorku odstěhoval se hajný a domek najal si žid , který prodával kořalku i pivo. Pro kořalku chodíval do Němec. Knínic. Na místě školy bývala pastouška.

Pastýř často bavil sousedy hrou na dudy.

Při stavbě palírny (nynější hostinec u Haslingerů) bylo v obci velké pobouření. Sedláci si palírny nepřáli a zámeckého vrchního i řemesníky ohrožovali motykami a vidlemi. Za pomoci myslivců byli pochyťáni a do Brna odvezeni. Jeden z účastníků ve vězení zemřel. Ostatní se později vrátili.

Majetek obecní.

Obec mívala značný majetek , hlavně lesní. Obecních pozemků užíváno společně. Asi v roce 1872 za úřadování hrab. Dubského jako zemského hejtmana, rozdělilo se čtrnáct starousedlíků o polvinu obecního lesa. Zavázali se současně podpisy – nečiní si více nároků na obecní majetek. Asi v r.1906 upozornil úředník zemského výboru p. K. Tomeš (nynější Brněnský starosta) že zbývající poloviny obecních lesů užívají sousedé neprávem , což bylo později i soudně potvrzeno. (sdělení bývalého starosty p. E. z č. 4)

Nynější majetek obecní : lesů 13,79 ha , polí 3,52 ha , luk 0,4194 ha ,pastvin 8,95 ha ,zahrad 0,2408 ha.

Značnou část obecních polí , pastvin , užívají bezplatně jednotlivci. V zápisech obecního zastupitelstva lze již v dřívějších dobách čísti usnesení uvést tuto záležitost do pořádku. Bylo by v zájmu všech občanů, aby se tak stalo, poněvadž obecní správa stojí každoročně před těžkým úkolem opatřit peníze na zůročení a úmor dluhů i jiná nezbytná vydání.

Dokončeno v prosinci 1928.

Rok 1928 – doplňky.

Počátkem roku 1928 převzala správu obce nová obecní rada.

Starosta J. Pšikal č. 11 , náměstek Fr. Mytýzek, Jos. Staněk a In. Souček.

Na oslavu 10. výročí republiky usneslo se obecní zastupitelstvo na podnět správce školy darovati knihovně a oplotiti pozemek na zřízení školní zahrady na Hlavačicích. K tomu účelu dáno do mimořádného rozpočtu obecního 1500 Kč. Později zaměněn pozemek za menší Bude-li položka 1500 Kč. schválena , zakoupí se za zbytek školní lavice.

Mimo uvedené ,bylo věnováno 300 Kč.na zakoupení skioptikonu.

Na podzim sestaven obecní rozpočet se značným schodkem nekrytým přírůžkami a žádáno o přiděl asi 14000 Kč z úhradového fondu.

Oslavy 10 výročí. republiky.

V předvečer státního svátku. uspořádán průvod k pomníku padlých v Horce , kde zapálena hranice. Starosta obce vzpomněl proslovem padlých spoluobčanů.

28. X. uspořádána oslava za účasti rodičů a přátel školy.(proslov správce školy, recitace a loutkové divadlo.

Byly vydány jubilejní desetikoruny , jichž obrázek jest přiložen.

V roce 1928 dokončena silnice Vev. Bítýška , Hvozdec. U školy opravena cesta a chodníky nákladem asi 2500 Kč.

2. prosince provedeny volby do okres. zemského zastupitelstva.

Výsledky při zdejších volebních komisích:

Strana	počet hlasů	
	do okres.zast.	zemské zastup.
republikánská	56	64
sociál. demokratická	32	26
lidová	26	25
živnostenská	16	8
komunistická	15	15
národně sociální	8	9
národně demokratická	2	3

Při volbě do zemského zastupitelstva odevzdáno 5 hlasů pro německé strany , proto neplatné.

Osvětová činnost.

Hospodářský spolek okresní uspořádal zde v červnu přednášku o krmivech a doživosti krav. přednášel profesor Caha z Tišnova.

Místní osvětová komise ustavena 8. prosince. Předsedou zvolen In. Souček , jednatel A. Havlíček , pokladník F. Hemala.

Před ustavením M.O.K. uspořádal správ. školy přednášku se světelnými obrazy „ o českých hradech a zámcích.“ V prosinci podnikla M. O. K.sbírku po vsi , na zakoupení skioptikonu. Výnos byl 370 Kč.

Rok 1929

Přírodní poměry.

Letošního roku zaznamenává se krutá zima. Největší mráz byl zde 11. II . 29° C. Nebývalá zima měla těžké následky. Mnoho stromů ovocných zničeno. Značné škody způsobeny i na lesní zvěři a ptactvu. zdejší škola má na památku datla , který byl nalezen zmrzlý v Horce a darován panem Kopským škole.

Náhlá katastrofa postihla zdejší kraj , i mnoho jiných ve čtvrtek 4. VII. 6,30 hodině večerní přihnala se bouře s krupobitím a větrnou smrští, která v malé chvíli zničila spoustu stromů v lesích i zahradách a poškodila střechy. Zdejší obec vyšla z katastrofy poměrně dosti šťastně. Již sousední Knínice byly na tom hůře. U několika stodol úplně smeteny střechy. Na Veveří v aleji u horní brány vyvráceno několik starých lip.Podobně v Říčanech u kostela vyvrácena staletá lípa. A jinde bylo ještě hůře.

Kulturní poměry.

Na poli kulturním vykonáno letos daleko více než v minulých letech. Počátkem roku zakoupila M.O. Komise skioptikon, aby přednášky mohly býti provázeny obrazy. Zakoupení přístroje umožněno příspěvkem obce (300 Kč.), Okresního osvětového sboru (200 Kč.) a sbírkou v obci , jež vynesla celkem 370 Kč. Větší částku po 50 Kč. věnovali starosta obce a správce školy.Správce školy věnoval tomu účelu i výtěžek přednášky konané minulého roku za přispění M:O:K: z Javůrka v částce 61 Kč. a při koupi stroje opatřil slevu 20 Kč. přístroj je společným majetkem M:O:K. a školy.

Bylo uspořádáno celkem 6 přednášek. (cesta legií, VIII slet Sokola, Vzorné statky, T.G: Masaryk, Jak žily Legie, Uhlí a jeho těžení)

Návštěva bývala někdy značná , jindy menší. Největší návštěva byla při přednášce 1. a 4. ,kdy byla učirna přeplněna . Na dobrovolném vstupném vybráno 338 Kč. Přednášky měl správce školy.

V měsíci únoru pořídila si zdejší Sokolská jednota nové jeviště , které za pomoci některých členů jednoty namaloval zdarma A. Havlíček. V březnu se hrána na něm veselohra „ Staré hříchy „ od Štolby.

4. července podnikli žáci zdejší školy zájezd na Macochu a do jeskyně.

23. 6. bylo zde okrskové veřejné cvičení hasičské za účasti okolních sborů. Po skončeném požárním cvičení promluvil několik okrskových činovníků o poslání hasičstva.

30. června uspořádána v hostinci paní Haslingerové školní besídka , první toho druhu ve Hvozdcí. Na pořadu byla čísla tělocvičná , tanečky malých , praporky a skupiny žáků , tance a švihadla žáček. mimo to recitace a dramatinování básní .Na konec se hráno divadlo „ Kmotry klepny „ Finanční i morální účinek byl značný. Při tělocvičných číslech účinkovala zdarma hudba pana Svobody.

21. III. uspořádal Hospodářský spolek přednášku prof. Cahy z Tišnova „ o pleveli a jeho hubení “ Přednáška konala se ve škole , bohužel za velmi malé účasti.

Méně kulturním činem bylo škrtnutí položky 1500 Kč. uvedené v obecním rozpočtu jako jubilejní (z r. 1928) dar pro školu.

Hospodářské poměry.

Úroda letošního roku byla pěkná. Velmi dobrá byla u brambor, kterých se urodilo, jak patrně z ceny (24 Kč.za q) nebývalé množství. cena hospodářských plodin značně klesla. pšenice 170 Kč., oves 110 Kč, ječmen a žito 120 Kč.koncem roku byla patrna krize , nejen zemědělská , ale vůbec hospodářská ,která postihla i ostatní střední stavy.

Politické.

Během roku projevila se několikrát snaha ustaviti, obnoviti zde organizaci sociálně demokratickou.

27. října konány předčasně volby do Nár. shromáždění , vypsané pro rozpory ve vládě občanských stran..

Vzrostl zde značně počet hlasů sociál. demokratických a živnostenských.

I celkový výsledek v republice jevil značný vzrůst – na prvním místě sociál. demokratické.

Všeobecné záznamy.

V měsíci říjnu usneslo se obecní zastupitelstvo dobrovolnými úkony všeho občanstva opravit špatné cesty v osadě. Do konce roku však nedošlo k provedení tohoto velmi naléhavého problému.

24. dubna zemřel náhle František Pšikal , výměnkář z č.11. bývalý starosta a otec nynějšího starosty obce.

Pamětní kniha obecní byla veřejně vyložena k nahlédnutí od 21,5, do 3,6, t.r.

Zapsáno v dubnu 1930, Havlíček.

Rok 1930

Přírodní a hospodářské poměry

Zima toho roku byla mírná.14.ledna zaznamenal jsem polední teplotu 18°; C. 9. února byl největší mráz této zimy – 10°; C.

Účinek loňských mrazů na ovocné stromoví jevil se ještě v letošním roce. Celkový stav této katastrofy byl zjištěn při sčítání ovocného stromoví v měsíci říjnu.

Zmrzlo (v roce1929-30) celkem 745 stromů, z toho nejvíce 436 švestek. Zůstalo 1469 stromů, z toho865 švestek. Nově bylo vysazeno 514 stromů. V červnu a červenci bylo velké sucho. Stav vody v studních rychle klesal, proto nařízeno šetření vodou.

Přes značné sucho byla úroda dosti dobrá a měla za následek pokles cen zemědělských produktů , což vedlo k dalšímu přiosvětlení stávající již zemědělské krize.

Ceny žita 90 Kč bramborů 20 Kč pšenice 130 Kč slámy 15 Kč ovesa 90 Kč ječmene 130 Kč
Konsumenti však z toho rapidního poklesu cen neměli užitek , poněvadž ceny mouky a moučných výrobků se valně nezměnily.

V měsíci květnu vykonáno sčítání zemědělských a průmyslových závodů.

Kulturní poměry.

Letošního roku vykonáno mnoho kulturních činů. Oslavovány tím osmdesáté narozeniny prvního presidenta republiky Tomáše G. Masaryka. Zdejší obec uctila památku prezidentovu věnováním pozemku na zřízení školního hřiště.

Oslavy 80, narozenin prezidentových ve zdejší obci:

2, března poslouchali žáci projev pana presidenta k dorostu Čs.Červeného kříže,-vysílaný rozhlasem.

6, března konána v hostinci společná besídka školní a sokolská s předcházejícím proslovem o významu dne.

7, března promítány ve škole světelné obrazy „české dějiny 1526 – 1918

9, března sehrálo školní žactvo divadelní hru „ Pro tatíčka presidenta “ Všechny podniky byly velmi čteně navštíveny.

Místní Osvětová Komise pořádala 2 přednášky se světelnými obrazy.

Sokol pořádal tělocvičnou besídku 3, srpna a 28, října, divadelní představení „ Srážka vlaků “ od K. Horkého 8, prosince

Sbor dobrovolných hasičů sehrál drama „ Utrpením ku štěstí “

Politická organizace Soc. demokratů pořádala divadelní představení, veselohru „ Na manželské frontě klid “ od brněnského autora Drbovského. Divadlo sehráno na novém jevišti, které si organizace pořídila.

Obecní knihovna má koncem roku 125 svazků a měla 33 čtenářů, kteří vypůjčili za rok 205 svazků, průměrně 6 svazků. Největší počet vypůjček byl 24 svazků. Celkem četlo 10 % z počtu obyvatel.

8, října oslavil 70, narozeniny první učitel zdejší školy Václav Oharek, žijící na odpočinku v Brně.

Správa školy spolu s m.š. radou zaslala mu tento projev :

„Vzpomínajíc Vašeho působení ve zdejší škole a obci jako prvního učitele a kulturního pracovníka – vyslovujeme Vám u příležitosti Vašich sedmdesátin vděčnost a upřímné blahopřání.“

Politické poměry.

Politického ruchu-ve správním smyslu slova- zde není. 16, února založena politická organizace čs.soc.demokracie.

Všeobecné záznamy.

Ku krizi zemědělské vpředu zmíněné,- připojila se krize hospodářská, jež zachvátila téměř všechna výrobní odvětví, jest světového rozsahu. Města a bohatší třídy občanstva poskytují pomoc, konají se sbírky. Stát poskytl 150 milionů Kč ku zmírnění této krize , pan president dal 2 mil. Kč na výživu dětí nezaměstnaných. Ve zdejší obci uspořádal Sokol sbírku pro nezaměstnané členstvo. Hvozdečtí dělníci náleží většinou stavebním odborům, v zimní době bývají většinou bez práce, ale letos byli někteří postiženi již brzy na podzim.

Obec opravila cestu od školy k rybníku nákladem 8500 Kč.

2 Prosince provedeno sčítání lidu a napočteno ve Hvozdcích 330 obyvatel, méně než před 10 ti léty. Obecní přírůstek byla 200% tní. Z úhradového fondu žádáno 18000 Kč. Do konce roku nedostala obec ani koruny.

Rok 1931

Přírodní a hospodářské poměry.

Velké letošní sucho a předcházející špatná zima působily nemalé starosti hospodářům a byly příčinou špatné úrody obilí, hlavně žita.

Ceny hospodářských plodin po sklizni 1931:

Žito q 90 Kč, sláma q 80 Kč, pšenice q 135 – 145 Kč, ječmen q 90 Kč, oves q 80 Kč, brambory q 25 Kč, Byl značný nedostatek slámy, proto rolníci – více než jiná léta byli nuceni používat lesního steliva. Všeobecná hospodářská krize trvá dále. Její následky zasahují i školu. V jiných letech bylo možno uzavřít školní účty vždy k poslednímu prosinci. Poslední rozpočtová splátka za minulý rok byla obcí vyplacena teprve v červnu letošního roku. Dříve nebylo peněz.

Kulturní poměry.

Státního svátku 28. října – vzpomenu ve škole, v M. O. Komisi přednáška se světelnými obrazy, a v Sokole tělocvičná besídka s přednáškou. Na jaře 7. března oslaveny 81. narozeniny presidenta republiky. Z podnětu M. O. K., tj. Sokol, sboru hasičského a republikánské strany. Strana soc. dem., ač vyzvána s ostatními se společné oslavy nezúčastnila, pořádala vlastní oslavu. Třeba zaznamenati značný vzrůst tj. Sokol jak počtem členstva (oproti r. 1929 + 200 %) tak všestrannou činností, takže z jednoty malé, téměř nečinné, stává se jedna z nejčilejších jednot v okrese.

Z této živelné činnosti vzniklo přání a po něm krátce následoval čin: postavení sokolovny. Usnesení o tom učiněno o valné schůzi 29. 3. a již 12. července konáno otevření Sokolovny. Členstvo odpracovalo zdarma 2531 hodin. Rovněž zdarma dovezen veškerý stavební materiál (45000 cihel, 70 fůr kamene, 45 fůr písku.) Dále zapůjčilo členstvo 8000 Kč bezúročně.

Strana soc. dem. pořádala několik divadel na novém jevišti.

V září uspořádáno hasičské veřejné cvičení.

Republikánský dorost uspořádal 18. 1. přednášku o ovocnářství.

Politické poměry.

Politické strany nejevily mimo uvedené podniky činnost.

Všeobecné poznámky.

V letních měsících opraven rybník značným nákladem, 6000 Kč.

Na zakročení starosty obce byl anulován dluh u Z. M. E. v částce 65000 Kč, splacený v příplatcích na síť. Tím zlevněn proud na 2,90 Kč za k.h.

Rok 1932

Přírodní a hospodářské poměry.

Letošního roku příroda nahradila neúrodu roku loňského. Urodilo se zde všeho dosti – obilí, okopanin, i píče. Koncem léta bylo velké sucho. Nepršelo zde od 7/8 do 10/9, takže podzimní hospodářské práce byly značně opožděny.

Ceny obilí : pšenice 145 Kč , oves 65 Kč , ječmen 80 Kč , žito 80 Kč . Ceny hospodářských produktů jsou značně nižší proti výrobkům průmyslovým , takže krize dolehla tíživě i na stav rolnický. Tj. příčinou zhoršených poměrů finančních v obecní hospodaření. Proto obec nedostává včas platebním povinností , zvl. kulturním (obecní knihovna , škola.)

Kulturní poměry.

Narozenin prezidentových 7/3 vzpomněla M.O.K: a škola. Uspořádána ve škole přednáška o Karpatské Rusi ,se světelnými obrazy a pro děti loutkové divadlo.

Letošní rok byl ve znamení oslav 100. narozenin Dr. Miroslava Tyrše – zakladatele Sokolstva. Jeho památky vzpomněl Sokol a škola. Sokol uspořádal 15 / 5 akademii a 17 / 9 vlastní oslavu. (Tyršův oheň , přednáška , obrazy z IX sletu.)

Ve škole vzpomenu Dr. M. T. téhož dne proslovem a promítnuty obrazy z posledního sletu , kterého se zúčastnili z naší obce : Frélich Antonín , Zounek Josef a Havlíček Adolf. Poslední dva na sletu cvičili .

Místní osvětová komise spolu s těl.jed. SOKOL uspořádala několik divadel :

Ed. Rady „ Vrah “ , Preissové „ Její Pastorkyňa “ , Aloise Jiráka „Lucerna“, R. Robla „ Zvony “ , B. Rajské „Zelené království “ .

Mimo hrana divadla politic.org. strany Soc.demokrat. O. Dubského „Až vstaneme z mrtvých.“ V prosinci uspořádali večer aktovek.

28. října vzpomenu v M:O:K: a Sokolu. Sběrka v Dětském dnu vynesla poměrně značnou částku Kč 109.

Poměry politické.

Obecní volby konány 13.III. 1932. Kandidovaly tři strany : Republikánská ,Čs.sociálně demokratická a Občanská.

Zvoleno za stranu republikánskou 8 členů zastupitelstva : rolníci Hemala Josef , Hemala František, Kříž Josef, Hvižd' Jan, Pacek Josef č.11, Pšikal Jan, Zelinka Josef , Zounek Josef,.

Za stranu soc. demokratickou 3 členi : Dvořáček Julius, Dolíhal František, Hamra Josef,.

Za stranu občanskou : Mytýzek František

Při volbě obecní rady zvolen starostou Pšikal Jan, jeho náměstek Kříž Josef.

Všeobecné poznámky.

V létě 1932 opravena cesta od domu čís.3. ke kovárně nákladem 9000 Kč.

Od Stát.poz.úřadu získána polní parcela v Hlince, ve výměře 25 měřic. Byla pronajmuta drobným pachtýřům za cenu 85 kg pšenice za 1 měřici.

Zapsal Adolf Havlíček.

Rok 1933

Přírodní a hospodářské poměry.

Úroda polních plodin byla v letošním roce průměrně dobrá, u žita slabší.

Značně se rozšířily myši, které plodiny hubily.Bylo zařízeno všeobecné hubení myší.

Čtenářsko hospodářský spolek zakoupil přístroj na postřik stromů. Velká většina stromů byla postřikána dendrinem.

Lesní družstvo.

Od Stát. pozemkového úřadu získán přiděl lesa ve výměře 15 ha. Les hraničí s lesním majetkem obce a nemohl prý býti obcí zakoupen, poněvadž nebylo možno získati potřebný úvěr. Zřízeno bylo proto lesní družstvo, které obhospodaruje les po způsobu singularistů. Z původně přihlášených 15 členů zůstalo 8 členů: Hemala Frant.č.53 Krystek Josef ,Kříž Josef, Pacek Josef, Pacek Jaroslav, Pšikal Jan, Zounek Josef, Zelinka Karel,č.p.6. Předsedou družstva jest Pacek Josef. Kupní cena činila 3000 Kč.za ha.

Poměry sociální.

Nezaměstnanost jest značná i v naší obci. Z celkového počtu nezaměstnaných bylo jen 10 podporováno podle gentl. systému, 25 bralo chlebníky. Byla utvořena sedmičlenná sociální komise. Obecním pachtýřům bylo sníženo nájemné o 40%

Poměry politické.

Poměry politické byly klidné. Strany neprojevíly větší činnost (mimo utvoření zmíněného lesního družstva ve straně republikánské.)

Poměry kulturní.

Veřejné lidovýchovné podniky pořádala letos pouze škola a „Sokol“ M:O:K: nepořádala podniků (jednatel delší dobu na podzim a v zimě nemocen.)

Škola uspořádala 6 loutkových divadel (některá společně s tj. Sokol) Pro žactvo Sokol uspořádal 3 divadla ochotnická : Slavnost, V době roboty, a Den žactva.

Ostatní spolky a politické strany veřejných výchovných podniků nepořádaly.

Všeobecné.

Obecní rozpočet uhrazován 300% přirážkou a zůstal nekrytý schodek ve výši 15563 Kč. Některé položky rozpočtu (zvláště školního) byly úřadem škrtnuty. Na půjčku práce upsali (pokud pisateli známo) Pacek Josef, úředník 20000 Kč, Havlíček Adolf , spr.školy 2000 Kč. Obec žádala půjčku z uvedené státní půjčky ve výši 12000 Kč.

Zapsal Adolf Havlíček.

Rok 1934

Přírodní a hospodářské poměry.

Letošního roku špatně přezimovalo ozimé obilí a jetele.Podle odhadu pana starosty , jehož jsem se dotázal, zaoráno na jaře asi 30% žita a pšenice a 80% jetele. Celková úroda obilí byla slabší. Uzákoněný obilní monopol zhodnotil výsledky práce rolníka.

Sociální poměry.

Nezaměstnanost zdejšího dělnictva potrvála i letos.Počet podporovaných podle gent.systému i ze státní stravovací akce se proti loňskému roku zvětšil.Při sbírce o Dětském dni (25.X) věnovalo občanstvo přes 100 Kč opuštěným dětem. I další dvě sbírky , „Akce venkova“ a sbírka ve prospěch „ Dětského domova“ v Tišnově, prováděny většinou v naturáliích měly zde pěkný výsledek. (Sbírkou vykonalo místní žactvo ,členové strany republikánské a absolventi hospodářské školy v Tišnově.

Poměry politické.

Ani v letošním roce neprojevíly místní organizace politických stran větší činnosti. Mimo návrhu republikánské strany o zřízení Švehlova sadu, který uvádím v poznámkách kulturních.

Kultura.

I letos omezily se výchovné podniky na činnost školy, místní osvětové komise a tělocvičné jednoty SOKOL. Zdůrazniti nutno, že akce budování pomníku prezidenta republiky zúčastnilo téměř všechno občanstvo a téměř všechny místní spolky. Škola uspořádala besídku k narozeninám pana prezidenta, den matek a vzpomínku na 500. výročí bitvy u Lipan. Prvé dva podniky konány za účasti rodičů. Místní osvětová komise uspořádala 3 přednášky. Tělovýchovná jednota SOKOL sehrála dvě divadla „Maryšu“ a „Lešetinského kováře“. 28. říjen oslaven tělocvičnou besídkou. Největším kulturním podnikem letošního roku bylo zbudování pomníku presidenta republiky T.G. Masaryka. Pokusím se vylíčiti historický vývoj této myšlenky. 6. dubna zaslal místní hasičský sbor žádost adresovanou těl.jednotě SOKOL, v níž sděloval úmysl sboru, zbudovati na průčelí sokolovny pamětní desku padlých ve světové válce. Ve schůzi výboru tělocvičné jednoty SOKOL k vyřízení žádosti svolané, byl podán návrh, aby na místě uvedeném byla vsazena plaketa prezidenta republiky. V nápise na desce mělo býti vzpomenu i padlých. Návrh ten podaný vzdělavatelkou jednoty, M. Havlíčkovou, byl přijat. Bylo navrženo ustavení přípravného výboru, v němž byli za sbor dobrovolných hasičů p. Hemala Josef a Kříž Jan, za stranu republikánskou p. Pacek Josef, za obec starosta p. Pšikal, za M.O.K. p. Zelinka Josef, za tělovýchovnou jednotu SOKOL br. Zounek a Havlíček, za pozůstalé po padlých p. Hemala Fr. a Hvižd' Oldřich. Byl jsem pověřen svoláním výboru. První schůze výboru byla ve škole, 15/4. Zaslal jsem dopis akadem. sochaři p. J. Třískovi, který jediné z určitých důvodů přicházel v úvahu pro vytvoření plakety. Požádal jsem ho o rozpočet a návrh. Mistr Tříška přijel a po prohlídce místa navrhl, že za obnos 3000 Kč. Potřebný k provedení plakety, vytvoří pomník v životní velikosti, provedený v hořickém pískovci. Návrh byl výborem přijat. Bylo již dříve zjištěno p. Hemalou Jos. A Hvižděm Old. Že na darech v obci opatřilo by se asi 1800 Kč. Větší částky věnovali:

Ku slavnosti odhalení pozván O.O.Sbor v Tišnově a Rosicích, okresní úřad v Tišnově, dále pozvány okolní obce, školy ve Veverské Bítýšce a Německých Knínicích, Sokolské župy Máchalova a Pernštejnská a hasičská Charkova požádány o doporučení návštěvy členstvu. Pokud je mi známo doporučila sokolská župa J. Máchala účast zvláštním dopisem zasláným jednotám. Táž župa vyslala k nám slavnostního řečníka, profesora L. Jandáska z Brna.

V předvečer slavnosti 16.6. sehrála sokolská jednota divadelní představení „Lešetínský kovář“ s akad.malířem Fr Třískou v hlavní úloze. Slavnost odhalení zahájena průvodem, v němž mimo žactvo bylo asi 250 účastníků. Méně než jsme očekávali. Z cizích přišli pouze členové sokolských jednot z Javůrka, Německých Knínic, Říčan. Současně pořádané podniky v okolí znemožnily asi účast většího počtu cizích návštěvníků. Před Sokolovnou zahájil slavnost jménem obce p. J. Pšikal. Po něm promluvil profesor Jandásek, který v pěkné a přístupné řeči vyzvedl význam prvního presidenta republiky a věře vzpomněl padlých občanů. Kratší proslov pronesl starosta Sokola p. J. Souček, který zhotovil podstavec k pomníku a bratr autora pomníku, akad. Malíř Fr. Tříška, který předal pomník v opatrování obce a Sokola. Po slavnosti odhalení pořádán koncert v Sokolovně. Jak již poznamenáno, činil náklad na zbudování 3000 Kč. mimo dopravu. Tím byl uhrazen mistru Třískovi pouhý náklad za kámen a pomocnou práci, takže zdejší obec má mnoho příčin býti mu vděčnou. Přes to že jsem se hned na počátku akce uvolil obstarati jednání a řízení, což jsem pokud mi bylo možno učinil, požádal jsem, aby byl zvolen z občanstva předseda výboru. Byl jím p. Jos. Pacek č.12.

Mimo zdejší občanstvo přispěla darem 100 Kč městská spořitelna v Tišnově a bývalý správce zdejší školy p. D. Hrdlička t.č. ve výslužbě v Kuřimi.

V obecním zastupitelstvu schválen návrh zříditi na pastvinách (k Javůrku) „Švehlův“ sad na paměť zesnulého státníka. Koncem roku opatřeny do zdejší školy nové vzorové lavice, celkem 17 dvousedadlových á 165 Kč Dodal stolař Fr Široký z Náměště n/Oslavou. Ani v letošním roce nemohla obec vyplatiti dotaci na knihovnu. Máme závazný slib, že bude vše nahrazeno v příštích letech. Obecní knihovna měla celkem 29 čtenářů, kteří přečetli 256 knih.

Zapsal Adolf Havlíček

Řídící učitel.

Rok 1935

Přírodní a hospodářské poměry.

Při mírné zimě přezimovalo obilí dosti dobře. Přiměřeně vlhké jaro bylo vystřídáno suchým obdobím od května do žní. Přes to byl nadbytek slámy, čehož svědectvím bylo množství stohů kolem osady. Úroda obilí byla ucházející, nejlepší bylo žito. Značná byla úroda píce.

Sociální poměry.

Počet nezaměstnaných se ještě zvýšil. Značný počet podporovaných ze strany stravovací akce. Oživení zaměstnanosti se očekává od započetí stavby knižnice přehradou, což se podle zpráv má státi v roce 1936.

Politické poměry.

Středem politického dění v letošním roce byly volby do N.S. a volby do zemských a okresních zastupitelstev. Výsledky ve zdejší obci :

Strana	posl.sněmovna	senát	zemské zast.	okres.zast.
Republik.	111	94	93	93
Soc.demokr.	50	45	50	47
Živnost.	14	11	17	20
Lidová	15	14	15	16
Komunist.	2	4	2	1
Národ.sociál.	2	2	5	5
Fašisté	1	2		
N.sjednoc.	0	1		

Poměry kulturní

Činnost kulturní projevovala škola, M.O.K. a Sokol. Ostatní korporace výchovných podniků nepořádaly (až na sbor dobrovolných hasičů, který zapálil vatru 6/ III k počtě narození prezidenta T.G. Masaryka a sehrál jedno divadelní představení) Ve škole sehrálo žactvo tři loutková divadla.

Sokol sehrál L. Stroupežnického hru „V.Hrabčický z Hrabčic“ a uspořádal dvě tělocvičné besídky, jarní akademii a letní.

Oslava narozenin prezidenta republiky pořádaná společně v sokolovně. Průvod spolků (Sokol , sbor dobrovolných hasičů) v krojích , za značné účasti občanstva vyšel od dolního konce obce k pomníku prezidenta republiky u sokolovny, kde vytloukali místní kováři 85 symbolických ran a starosta obce zahájil slavnost proslovem. Oslava pokračovala v sokolovně, kde promluvili o životě prezidentově vzdělavatelka jednoty sokolské M. Havlíčková a předseda M.O.K. Adolf Havlíček, který doprovázel svůj výklad světelnými obrazy. Reprodukovaný proslov p. prezidenta k žactvu. V červenci uspořádala sokolská jednota oslavu památky Husovy. Státní svátek –28 října oslaven podobně jako 7 března.

Okresní hospodářský spolek pořádal v prosinci přednášku o chovu koní (světelné obrazy)

18. prosince poslouchalo žactvo ve škole volbu prezidenta republiky. K radosti všech uvědomělých občanů zvolen Dr.Eduard Beneš.

V obecní knihovně bylo 18 čtenářů, kteří přečetli 236 knih. V květnu navštívili zdejší školu posluchači pedagogické akademie z Brna.

V únoru 11.II vyhořela chalupa řezníka F. Trilly. Během roku byla za spolupráce občanů obnovena.

Zapsal Adolf Havlíček
Řídící učitel

Rok 1936 (do konce července)

Poměry přírodní a hospodářské

V letošší zimě byl sníh celkem dosti vzácný. Přes to přezimovalo obilí dobře. Od jara až do léta bylo dosti deštivo. Všechny plodiny , zvl. píceiny pěkně vzrostly. Již po více roků nebylo tolik zeleného i suchého krmiva jako letos.

Sociální.

Nezaměstnanost byla i letos značná. Na jaře a v létě byla menší než v roce minulém. Započetí stavby kníničské přehrady nemělo však vlivu na zmenšení nezaměstnanosti zdejšího dělnictva.

Politické.

Život politický se nějak zvlášť neprojevoval.

Zdravotní .

Poprvé zaznamenávám i zdravotní poměry zdejší obce. Koncem loňského a začátkem letošního roku onemocnělo celkem 6 dětí na spálu, která u některých starších dětí byla těžká. Děti byly dopraveny do nemocnice v Brně a po 6ti týdnech se šťastně vrátily.

Kulturní.

Narozeniny prezidenta Osvoboditele oslaveny letos zvlášť slavnostně. Společná oslava uspořádána obcí, sborem dobrovol. hasičů , tělových. jednotou Sokol a M.O.K.. Z podnětu O.O.S. v Tišnově jmenován prezident T.G. Masaryk čestným občanem obcí na Tišnovsku.

Schůze obecního zastupitelstva zdejšího svolána na 7.3. do sokolovny. Usnesení o čestném občanství pana prezidenta bylo jednomyslné. Schůze byla veřejná – v rámci oslavy. Po ní promluvila vzdělavatelka Sokola paní M. Havlíčková – o významu prezidenta Osvoboditele, jemuž bude zachována věčná paměť vděčných občanů státu. Po přednášce recitovalo a zpívalo školní žactvo. Ukončil vzdělavatel hasičského sboru pan Jos. Zelinka krátkým proslovem o významu Masarykových ohňů, které zaplanuly po celé republice.

Druhého dne posláno poselství o čestném občanství pana prezidenta do Veverské Bítýšky. Donesla je štafeta složená z členů a dorostenek Sokola, členů místní politic.org. strany soc. demokracie a členů hasičského sboru. Srazu v Tišnově (8. 3.) zúčastnil se starosta obce a správce školy. Počátkem dubna sehrálo členstvo Sokola Jiráskovo drama „Vojnarka“ 7.6. mělo být konáno okrskové cvičení Sokola. Sešlo a sjelo se na půl čtvrtá sta cvičících příslušníků všech Sokolských složek. Odpolední cvičení bylo zmařeno trvalým deštěm.

Škola.

V zimním období uspořádáno ve škole několik loutkových divadel. I letos navštívila zdejší školu státní pedagogická akademie. (120 posluchačů) Žactvo zúčastnilo se 17 / 6 uvítání pana prasidenta republiky, pana Eduarda Beneše v Rosicích.

Končím po 10 letech svoje působení ve Hvozdcí a přeji zdejšímu občanstvu ve všech oborech jeho práce mnoho zdaru!

16 / 7 1936.

Adolf Havlíček

Jako novému kronikáři obce Hvozdce zbývá mi pro rok 1936 doplnit i několik poznámek.

Na zdejší školu jsem ustanoven od 1. srpna 1936 ze Žďárce u Tišnova.

K poměrům hospodářským nutno pro podzim t.r. doplniti, že v neobvyklém množství rozmnožili se hraboši polní, takže pšenici ozimou a žito nebylo lze v patřičném čase provésti. Škody na kulturách jatelů, vojtěšky i osení způsobeny veliké, třebaže majitelé pozemků povinně a společně trávili škůdce strychninem, obecním úřadem objednaným.

K poměrům kulturním pro zbývající část roku doplňuji oslavu 18. výročí svátku svobody, jenž oslaven za účasti všech organizací i spolků v obci. Škola měla oslavu v neděli odpoledne „Žákovskou akademií“, (přednesy, dramatické výstupy, zpěvy, cvičení) Přednesy před akademií i před večerním divadelním představením Sokola, měl ř. učitel Fr. Kovář. Do konce t.r. Sokol provedl 3 hodnotné divadel. představení, Sociál. dem. org. 2 divadelní představení. S povděkem konstatováno, že zdejší občané, bez rozdílu přesvědčení a politické příslušnosti, při všech kulturních podnicích vzájemně se spojuje a podpoří. V obci zřízena povinná organizace Civilní protiletdecké obrany CPO, jejímž velitelem ustanoven nejprve p. Josef Krystek, od září p. Florián Bendák. V srpnu a prosinci provedena a vyzkoušena pohotovost jednotlivých složek organizace (samaritanské, požární, poplachové, zpravodajské, spojovací a asanační.) V říjnu a listopadu samaritánky v počtu 8 navštěvovaly a s úspěchem absolvovaly samaritánský kurz, pořádaný ve Veverské Bítýšce za vedení obvod. lékaře p. Dr. Františka Blažka. Obec věnovala pro potřeby CPO 1000 Kč (tři plynové masky s příslušenstvím, uloženy ve škole.)

Na budově školy nákladem 3000 Kč opravena střecha pokrývačským mistrem p. J. Hodinkou z Německých Knínic.

Konstatována lepší zaměstnanost a pomalé zlepšování hospodářské krize, jeví se v obci zaměstnaností zdejších dělníků a řemeslníků.

Zapsal František Kovář, řídící učitel.

Rok 1937

Zima tohoto roku byla mírná. V červnu a červenci bylo veliké sucho. Přesto však byla úroda dosti dobrá až na ozimy, které byly velmi poškozeny hraboši z loňského podzimu.

V činnosti kulturní sjednotily se všechny stávající spolky a korporace v obci. (hasiči, Sokol, škola, MOK) Oslaveny 87. narozeniny prezidenta Osvoboditele a narozeniny druhého prezidenta Dr. Edvarda Beneše.

Žactvo obecné školy zahrálo výpravnou hru „Hastrman“ v Sokolovně, pořádány Dožínky se starými obyčejí a Veřejné okrskové cvičení Sokola. MOK pořádala tři přednášky spolu se školou a Sokolem, dvě divadelní představení pro dospělé (Česká maminka, Jízdní hlídka .)

Politicky dochází občanstvo k přesvědčení, že není dobrým člověkem, kdo fanaticky pěstuje a uctívá jen své politické přesvědčení, jen svoji politickou organizaci. Nastává politické vystřízlivění a uklidnění.

Obec postavila u školy nový plot z drátěného pletiva s betonovou podezdívkou nákladem 4000 Kč. Tím získala neobyčejně na svém vzhledu nejen škola, ale celá náves. Řídící učitel školy osobně poděkoval obecnímu zastupitelstvu za dobrou a trvalou tuto věc.

Dne 14. září, navždy nás opustil, drahý, všem vrstvám obyvatelstva státu, prezident Osvoboditel T. G. Masaryk.

Jeho světlé památky nebude nikdy zapomenuto, neboť veškerou svou činností za války a po převratu v čele svobodného státu zapsal se ve věčnou paměť národa. Obec vzpomněla a důstojně uctila jeho nehynoucí památku Na veřejné pietní oslavě za součinnosti všech občanů bez rozdílu stavu. Jiných zvláštních událostí , obce se týkajících ,nebylo.

Zapsal František Kovář , řídící učitel.

Rok 1938

Letoší rok byl poměrně požehnaný na polní plodiny. Urodilo se zde všeho dosti – obilí, okopanin, i pícnin. Ani sucho koncem léta neuškodilo hojné úrodě. Ceny všech hospodářských produktů jsou již od roku 1935 přesně stanoveny uzákoněným Obilním monopolem.

Sedmého března vzpomenu výročí 88 tých narozenin prvního presidenta zapálením „Masarykovy vatry“ u Křížku nad obcí. Jiné kulturní podniky v tomto roce událostmi politickými byly značně rušeny. Všechny kulturní podniky v obci obvyklé, veřejně opět pořádala škola , MOK a všechny jiné spolky v obci společně. Hasičský sbor při veřejném cvičení spolu s CPO předvedl stříkačku s přimontovaným motorem za 2000 K.

Při volbách do obecního zastupitelstva kandidovaly dvě strany. Zvoleni za stranu Republikánskou Jan Pšikal , Josef Pacek , Jaroslav Mytýzek ,Josef Krystek , František Hemala, Josef Kříž a Josef Zelinka. Za stranu Sociál.demokratickou Julius Dvořáček ,Jan Dvořáček ,MuDr Jan Kučera,František Dolíhal a Bohumil Zounek. Starostou obce pro nové údobí zvolen opět Jan Pšikal č.11. náměstek starosty MuDr Jan Kučera.

21. května, při vyhlášení částečné mobilisace narukovali 4. muži.

24. září 1938 vyhlášena presidentem republiky Dr.Eduardem Benešem všeobecná mobilisace do 40.roků.

Z Hvozdec nastoupilo vojenskou službu celkem 41 mužů. Všichni se vrátili ještě toho roku živi a zdraví , ježto na dohodě čtyř velmocí v Mnichově bylo rozhodnuto, že Československo bez boje odstoupí území Sudet Německé říši, území Těšínsky Polsku , Jižní Slovensko Maďarsku i s Podkarpatskou Rusí. President Dr. E. Beneš po demisi odjel do ciziny. Novým presidentem zvolen president Nejvyššího soudu Dr. Emil Hácha. Polní práce zpožděné nepřítomností mužů, dokončovány až do prosince.

Zapsal František Kovář , řídící učitel.

Rok 1939.

Poněvadž obecní kronika je pouhým obrazem významnějších událostí ze života v samotné obci, nejsou tu zaznamenány žádné politické a jiné dějinné události, (pokud nemají přímého vlivu na změnu života v obci) které v roce 1938 a v tomto roce 1939 měly tak rychlý spád. V celém tomto údobí nového uspořádání našeho politického života nenastala žádná změna v obyčejném životě a zaměstnání naší obce Hvozdec. Zmíníme se tu jen, že 14.a15. března 1939 zmenšena druhá republika Česko – Slovenská byla zrušena, Slovensko prohlásilo svou samostatnou republiku a ze zbývajících částí území Čech a Moravy vytvořen.

Protektorát Čechy a Morava pod svrchovaností a ochranou říše Velkoněmecké. Z rozpuštěných politických stran vytvořena jediná strana Národní souručenství, do něhož ve Hvozdcích vstoupili všichni muži (100) a všechny ženy (65) i mládež.

Změněné státoprávní poměry politické a válka říše Velkoněmecké s Polskem, Francií , Anglií ,Norskem , Belgií, a Holandskem, ukládají i nám Čechům, vzatým pod ochranu Říše, určité povinnosti a omezení. Pro kontrolu a udržování cen zřízen Nejvyšší úřad cenový. Po vzoru říše Velkoněmecké zavedeno řízené hospodářství a odebírání všech životních potřeb na lístky, omezen provoz motorových vozidel, odvedeny koně Janu Hvižd'ovi a Františku Křížovi za plnou náhradu (až 12000 K.)Odváděno mléko ,vejce, syrové sádlo.

Po stránce kulturní nebylo v tomto roce žádných větších podniků.

Z knihovny obecní vyřazeno 55 nevhodných knih, odstraněny nápisy a obrazy odporujícím stávajícím poměrům (Na pomníku Masarykově u Sokolovny.)

Zavedena jízda vpravo, orientační tabule pořízeny v obci dvjjazyčně.

Sbírka na Národní pomoc vynesla v obci okrouhle 400 K.

Občané věnují se klidně svému dennímu zaměstnání, výdělky dělnictva i mzdy jsou velmi dobré.Tři muži odjeli na práci do Německa

Konec roku 1939 skončil krutou zimou.(až -28°; C) K domu č.12.a 17. Opravena obecní cesta nákladem 3000K.

Zapsal František Kovář ,řídící učitel.

Rok 1940.

Letošního roku zaznamenává se velmi krutá zima. Od 12. prosince 1939 trvale mrzlo až do konce února 1940.Největší mráz 8. února 1940 , -29°; C.Nebývalá zima měl těžké následky. Po celý měsíc únor se na všech školách nevyučovalo. Z ovocných stromů nejvíce zničeno švestek, hrušní a třešní. V obci toho roku neurodilo se vůbec žádné ovoce. Ozimé pšenice ,žito, vojtěšky i jetele vymrzly a byly z 90% zaorány, takže bude pro rok příští nedostatek slámy i píce.

15. března vzpomenu první výročí Protektorátu Čechy a Morava. Ke dni 20. IV. Narození Vůdcových provedena v obci sbírka ušlechtilých kovů (4 Kg do Tišnova) Prvního dubna zaveden letní čas.(o hodinu dříve) Sbírka na Německý Červený Kříž ,pořádána v obci vynesla celkem 380 K.

V červnu ustavila se nová místní osvětová komise s knihovní radou. Dr Jan Kučera, předseda , František Hemala, místopředseda , František Kovář , jednatel, Josef Kristek , pokladník. Členové: Julius Dvořáček, Josef Vlk, Bohumil Zounek.

Podle výnosu Okresního úřadu v Tišnově z 9. listopadu 1940 , čís.12049/40

Byly dosavadní pamětní knihy ze všech obcí odevzdány okresnímu úřadu a uloženy v zemském archivu.

Kronika tato odevzdána starostou obce p. Janem Pšikalem Okresnímu úřadu v Tišnově dne 20. listopadu 1940.

*František Kovář,
Kronikář.*

Doba německé okupace 1939 – 1945.

Úvod.

Jako nový řídící učitel ve Hvozdcí, byl jsem pověřen Místním národním výborem (MNV), abych psal dále obecní kroniku. Tato pamětní kniha obce Hvozdec byla vrácena Okresní národním výborem v Tišnově koncem roku 1945. Po osvobození naší republiky přihlásil jsem se jako 58 letý penzista pro velký nedostatek učitelstva opět do činné školní služby. Byl jsem dle vlastního přání přidělen na zdejší obecnou školu, kde jsem počal vyučovati dne 29. října 1945. Protože jsem za druhé světové války ve zdejší obci nebyl ,a mé válečné zážitky do zdejší obecní pamětní knihy nepatří, přijal jsem s povděkem načrtnutý návrh na obecní kroniku občana Floriána Bendáka, zdejšího cestáře č.p.40, který jsem upravil a doplnil sdělením jiných zdejších občanů.

Zpráva o obsazení druhé, diktátem Mnichovským okleštěné naší republiky, dne 15. března 1939 německo-nacistickou soldateskou způsobila ve zdejší obci jako všude jinde velkou sklíčenost a zármutek. Následky okupace se hned projeví. V naší republice bývalo všeho hojnost ba nadbytek. Československá měna byla okupanty znehodnocena. (1 německá marka = 10 Kč) Německá vojska skupovala houfně textilie,obuv,šperky,potraviny a posílala do své říše. Okupanti zavedli u nás hned vázané hospodářství. Obilí,dobytěk a maso tuky, vejce,mléko,ovoce i jiné poživatiny se musely odvádět do sběren a byly odváženy do Německa. Zdejší občanstvo dostávalo přiděl potravin hned po okupaci na lístky a čím dál menší. Tak například ku konci války bylo jen 75 dkg masa a 8 dkg sádla na měsíc. Nejvíce trpěli bídu a hlad lidé nemajetní a ve městech.Na silnicích, úřadech , školách obchodech nařídili okupanti dvojjazyčné nápisy s německým textem ovšem nahoře. Rozpustili politické stany, národním spolkům ,hlavně Sokolu zastavili činnost a majetek zabavili. I zdejší sokolovna byla zabavena,uzamknuta a klíče odevzdány četnické stanici. Socha prezidenta osvoboditele T.G. Masaryka před sokolovnou byla závčas odklizená a zakopána ve stodole č.d. 53. Zásahu o to mají členové Sokola Jan Pšikal , Antonín Macák Jan Zounek st.,zemřelý již Josef Zelinka , Jaroslav Zelinka ,Oldřich Hvižd' a občani Josef Hemala, Jaroslav Pacek, Jan Kříž ,i jiní.Učinili to v noci. Vydávali se v nebezpečí a občané jsou jim dnes za to vděční .Pod trestem smrti bylo okupanty zakázáno poslouchati zahraniční politický rozhlas.V naší obci však poslouchal každý, kdo měl rádio a kdo neměl navštěvoval souseda. Stávalo se, že u jednoho rádiového přístroje poslouchalo až 20 lidí třeba i třikrát denně. Nebylo ve zdejší obci za celou dobu okupace ani jednoho případu udání. Na obecním úřadě a ve škole bylo nařízeno vyvěsit obraz německého vůdce a českého vraha Adolfa Hitlera a protektorátního prezidenta Emila Háchy, zrádce českého národa. Ve škole byla mládež vyučována němčině a úřední spisy vedeny německy. Školní děti sbíraly po obci kovy, odpady textilní, kosti, aby říše Německá mohla vésti válku dále.

Každé německé vítězství bylo oznámeno po obci bubnem a nařízeno vyvěsiti prapor německý a protektorátní. Když byl v Praze atentátem odstraněn největší nepřítel českého národa, německý generál policie, protektor Čech a Moravy Reinhard Heidrich a vyhlášeno stanné právo, podle něhož pak popraveno tisíce nejlepších českých lidí a 2 obce smeteny s povrchu země , bylo vyhubováno i ve zdejší obci, že každý občan se musí podepsati na obecní úřadě , že lituje toho činu a odsuzuje osoby , které zlosyna odklidily. Německá policie a vojáci jezdili po obcích, hledali zbraně , říši nevhodné české knihy a obrazy a každý občan se musil legitimovat. I do Hvozdcce přijela 4 velká auta Němců, celou ves obsadili a hledali po domech , ale nic závadného nenalezli.

Persekuce českého lidu postihla i jednoho zdejšího občana.Byl to 31letý zedník Alois Miška, jenž se do Hvozdcce přiznal ,komunistického smýšlení. Pro nenávisť k okupantům pracoval v odboji.Jeho spolupracovníci z jiných obcí byli zatčeni a při týrání gestapem prozradili, že jsou s ním ve spojení. Miška utekl, zanechav zde manželku s dítětem.Četníci obsadili často v noci jeho domek, aby ho mohli zatknouti. Byl chycen po 3 měsících v Třebíči, kde se skrýval. Z Brna přijelo za jeho manželkou do Hvozdcce gestapo, hledelo a na jeho domě vykopalo cyklostil na němž jmenovaný rozmnožoval protiněmecké letáky s komunistickým obsahem. Miška byl vězněn a vyšetřován s obvyklým u Němců týráním v různých vězeních , ve Vratislavi odsouzen se svými společníky k smrti a 5. března 1943 popraven, prý s'at. Jeho manželku zachránilo jen to, že nebyla do věci zasvěcena a že měla malé dítě.

Čtyřikrát do roka prováděl se soupis dobytka, drůbeže a rekvirace obilí. Sabotážní činy byly velmi přísně trestány vysokými pokutami, žalářem, v některých obcích i smrtí. Hospodářské kontroly bývaly velmi časté, neboť kontingent obilí byl zvyšován. Kdo ho nesplnil, nedostal povolení na domácí zabíjačku vepře. Z domácích zabíjaček se odvádělo 4 až 17 a půl kg sádla podle váhy kusu, za cenu 18 Kč. Odstředivky, máselnice a šroťáky byly úředně zaplombovány. Někteří mladší občani byli nuceně posíláni do Německa na práci a do zdejších továren na výrobu zbraní. Mnoho lidí zachránil MU Dr František Blažek, obvodní lékař ve Veverské Bítýšce, neboť jim vystavil lékařské vysvědčení o nezpůsobilosti k této práci. Jiní byli zase posláni daleko z obce v zimě 1944 – 1945 budovat zákopy proti postupující ruské armádě. V posledních 2 letech války bylo zde slyšeti bombardování německého území hlavně Vídně a 3 těžké nálety na Brno. Nad zdejší vesnicí se několikrát objevily při přeletu houfy letadel spojených armád Anglie a USA.

Pro ruskou armádu žádné překážky neplatily. Celý náš národ očekával, kdy přijde hodina osvobození od německých vetřelců. Nastal rok 1945. Druhá ukrajinská armáda maršála Malinovského dobyvši Vídně, táhla k Brnu. Dne 16. dubna nastalo bombardování a dobývání Brna. Asi 20. dubna přijelo do naší obce spousta německých automobilů a povozů s vojskem a ubytovali se v obci. Byly to telegrafní oddíly na ústupu. K večeru odjeli směrem na Bítýšku. Dne 27. dubna o 3 hod. ráno byli zde Němci opět. To už byla fronta. Stavěli děla, kulometry směrem k Novým Dvorem. Obyvatelstvo lezlo do sklepů, aby se chránilo před střelami. Ruská armáda byla již v Nových Dvorech. Útočila na naši obec po 2 dny, než nás osvobodila.

Bylo to v neděli 29. dubna 1945 odpoledne v půl druhé hod. Na ten slavný den jsme čekali 6. roků. První rudoarmějci přišli do obce po pastviskách a po silnici kolem Sokolovny. Lidé vítali s radostí a hostili své osvoboditele. Ale ještě nebyl konec. Němci jenom couvli do Horky nad Hvozdcem a stříleli do naší obce. Museli jsme dále býti ve sklepech až do 7. května. V jednom sklepech spalo třeba i 30. lidí. Na Sokolovně byl vyvěšen československý prapor, na znamení vítězství a Němci stříleli na něj, až jej sestřelili. Základy domů se třásly, prožívali jsme hrůzu.

Ruská armáda ztratila u Nových Dvorů a ve Hvozdcu asi 150 koní. Proto zabavila zdejšími rolníkům všechny koně, 16 párů. Nezůstal ani 1 kůň, jenom nějaký raněný v polích. Za bitvy o obec bylo mnoho domů poškozeno dělostřelbou, několik stodol vyhořelo i s hospodářskými stroji. Rozbit byl domek Antonína Mareše č. 45, vyhořela čísla 52, (František Hemala) 10 (Jan Hvižď) 71, (Marie Mišková), stodoly v číslech 48 (Jan Kříž) 17, (Jaroslav Mytýzek) 12, (Josef Páček) 8, (Josef Zounek) a kůlna v č. 6. (Karel Zelinka) Většina oken v domech byly vytlučena střepinami nábojů a hlavně detonací. Dva občani Josef Pšikal a 80ti letý František Jandek byli zraněni do noh šrapnelovou střepinou, Ruských vojáků padlo ve Hvozdcu 15 a byli s úctou pohřbeni v zahradách. Též několik Němců (asi 5) padlo.

Tři dny před frontou byl sveden nad naší obcí také letecký souboj. Dvě ruská, nebo snad anglická letadla honila ve vzduchu letadlo německé. To bylo zasaženo, kouřilo se z něho, jeden pilot vyskočil a padl až u Nových dvorů, druhý vyskočil pozdě, padl na Mezkách a zabil se. Hořící letadlo se zřítilo. Na polích a lesích měli rudoarmějci vykopané bunkry (zákopy), z nichž stříleli. Lesy byly velice poškozeny od výbuchů šrapnelů, granátů a min a v polích četné krátery. Zbraní a nábojů všech druhů zbylo po polích velká spousta. Po válce se lidé báli jíti do lesů a polí. Němci kladli a zakopali miny, které byly později po okolí zneškodněny vojenskými pyrotechniky. V okolí zahynulo od nakladených min několik lidí.

Za války hospodařili v Nových Dvorech Němci od SS oddílů. Před frontou odtud odvedli mnoho dobytka. Pozemky ze dvorů ležely po frontě celý rok ladem. Po odchodu ruských vojsk (7 května) zřízen byl v obci Místní národní výbor, z příslušníků 3 politických stran (komunistické, národněsocialistické a lidové) podle paritního zastoupení po 4 členech. V jeho předsednictvu se vystřídali JUDr Jan Kučera, komisař ČSD, učitel František Kovář a potom Jaroslav Zelinka, rolník z č. 5. Místní národní výbor počal pečovat o pořádek v obci a odstranění škod válkou vzniklých. V obci podniknuta byla sbírka na pomoc válkou poškozeným spoluobčanům, jejíž výsledek s výtěžkem ze zábavních podniků přes 20000 K byl postiženým rozdělen.

Je třeba vzpomenouti meliorace luk v roce 1943. Odvodněny byly trati Na hlínkách, Pod strhancem, Na rybníku a Meziluží. Odtok byl sveden do potoka Veverky. Celková výměra odvodnění půdy 8 ha 4a, náklad 71520 K.

Za války dojíždělo do Hvozce dosti Brňáků pro potraviny a neodešli nikdy s prázdnou.

Rozumí se, že všecka kulturní činnost za okupace přestala. Brzy však po osvobození vykopána byla socha presidenta Osvoboditele, očištěna a slavnostně postavena na své místo. Z kulturních podniků v roce 1945 možno připomenouti ještě dožínkovou slavnost a oslavu 28. října.

Rok 1946.

Rok 1946 začal mírnou zimou. Již vánoce přením a celý měsíc leden byl beze sněhu. Mrazy pohybovaly se kolem 10 ° pod nulou. Ani v únoru nenapadlo sněhu mnoho. Jarní setí započalo v druhé polovici března. Později zaseté jařiny špatně klíčily, neboť nastalo z jara dlouhé sucho. Po květnových vydatných deštích však celá příroda oživila a zakrslé osení se vzpamatovalo. Za to hodně kvetly ovocné stromy, takže úroda všech druhů ovoce byla v tomto roce velice bohatá, stromy se pod tíží plodů i lámaly. Žně začaly poměrně na zdejší kraj brzy. Již 10 července kosila se žita. Na počátku žní přšelo, ale pak se sklizeň dostala za sucha do stodol. Úroda obilí byla celkem dobrá, přesto že z jarního sucha byly obavy. Úroda bramborů a řepy byla neobyčejně hojná. Také píče bylo nadbytek, vojtěšky se sekly 4x, sušily se i strniskové jeteliny. Všichni zemědělci měli hojně zásoby píče na zimu. Kontingent obilí byl předepsán ve snesitelné výši. Úředně stanovené ceny obilí a okopanin: pšenice a žito 365 – 385 Kč, ječmen 340 Kč, oves 270 Kč, brambory 90 Kč, cukrovka 60 Kč. Výkupní cena másla 74 Kč, vejce 44 Kč za 1 kg.

Podzim byl velmi blátivý, teprve v polovici prosince zamrzlo.

V obci řádila velmi až do pozdního podzimu nová nemoc vepřového dobytka, zvaná obrna vepřů. Někteří rolníci pozbyli všechnen vepřový dobytek, třeba i několikrát více kusů. Léčení je zatím bezúspěšné. Stav hovězího dobytka a drůbeže vzrostl skoro na normální míru. Také počet koní za války pozbytých se koupí a přidělem ze zásob po německé a ruské armádě rozmnožil na bývalou potřebu.

Začátkem roku byla zvolena Místní osvětová rada (předseda řídící učitel Frant. Schlesinger) a knihovnická rada (předseda vrchní komisař ČSD JUDr. Jan Kučera). Místní školní rada byla obnovena 2x v únoru a listopadu bez větších změn (předseda rolník Oldřich Hvižd')

Dne 26. května byly konány v celé ČSR volby do Ústavodárného národního shromáždění. Ze 4 kandidujících politických stran obdržely v naší obci :

Kandidátka č.1. komunistická	65 hlasů
2. lidová.....	42 hlasů
3. sociál. demokratická.....	31 hlasů
4. národ. sociál.....	74 hlasů
1 lístek byl odevzdán prázdný.	

Podle výsledku těchto voleb nastala pak změna v MNV a obdržely jednotlivé politické strany v obci:

Komunistická 4 mandáty, Lidová 2, Sociálně demokratická 2, a Česká sociál. 4. Předsedou MNV zvolen opět rolník Zelinka Jaroslav č.5 (Nár. sociál.) Obecní radu tvořili ještě náměstek předsedy Dvořáček Josef č.72 (komunist.) Staněk Oldřich č.23 a Zounek František č.63. Dalšími členy MNV byli Veverka Ferdinand, Mytýzek Jaroslav, Bureš Stanislav, Hvižd' Oldřich, osladil Jaroslav, JUDr. Kučera Jan, Zelinka Karel a Hamrila Josef. Z kulturních podniků možno vzpomenouti pod vedením Místní osvětové rady (MOR) narozenin prezidenta Osvoboditele T.G. Masaryka, oslavu Dne vítězství (9/10), Dne svobody (28/10) a dožínkovou slavnost koncem srpna. Divadlo se hrálo pouze jednou. Tělovýchovná jednota Sokol v březnu. (veselohra se zpěvy) Koncem měsíce ledna byla podle úředního nařízení provedena zdejšími občany exhumace 15 ruských vojáků padlých za bitvy o zdejší obec, porůznu pohřbených, jejichž mrtvolky byly pak odvezeny do Brna k dalšímu odpočinku.

Již koncem r. 1945 a dále v r. 1946 odstěhovalo se několik občanů s rodinami do pohraničí jako národní správci na zemědělské majetky poodsunutých Němcích, nejvíce do Kamenné Horky, okres Moravská Třebová. Byli to Zelinka Jan č.34, Skalník Josef č. 54, Macák Ladislav č. 76, Bendák Florian č.40, Mareš Antonín č.45, Vlk Josef č. 2, Vašín Jan č. 55, Macák Antonín č.53.

Od Zemského národního výboru dostala obec 40000 Kč jako náhradu za válečné škody na obecním a veřejném majetku, za něž byla opravena válkou poškozena školní budova a zařízena obecní kancelář v domě čís. 22. I četní soukromníci dostali podpory z téhož pramene. Ze sbírky občanů byla opravena zvonička a zakoupen nový zvonek, neboť za války byl odebrán na výrobu zbrojařskou.

V roce 1946 zemřelo v obci 10 osob až na jedno dítě vesměs starších (nejstarší 90letý výměnkář Jan Košábek, mezi nimi též ruský legionář z první světové války Josef Zounek) Narodily se poze 2 děti. Vystěhováním a úmrtím se obec vylidňuje, takže počet obyvatelů klesl pod 300 duší. Válkou ochuzené hospodářství a zásobování lidu potravinami se značně zlepšilo, je pouze nedostatek textilií a uhlí.

Zapsal František Schlesinger. Jaroslav Zelinka , předseda M.N.V.

Rok 1947

Rok 1947 vyznačoval se velkým suchem. Začátkem ledna nastaly dosti tuhé mrazy (až – 17 °;) V únoru napadlo mnoho sněhu , občané museli povinně proházovati a odklízeti sněhové závěje na silnicích , aby byly sjízdné. Sníh však náhle v březnu roztál . Jaro a léto bylo suché , v našem kraji zapršelo až do podzimu asi třikrát a málo, půda nasákla vždy jen na dva až tři prsty.Katastrofální sucho bylo v celé ČSR, ba skoro v celé Evropě, což mělo vliv na úrodu. Pšenice a žito se urodil průměrně, jařin podprůměrně, slámy bylo málo. Žně začaly již před 15. červencem. V létě nastal nedostatek zelené píce, druhé jeteliny byly řídké, řepa zaschla a zůstala místem drobná jak velká mrkev, bramborů bylo též málo a z nich mnoho drobných.Louky ,příkopy u silnice, meze a jeteliště vyhlížely na podzim jako vyschlá step. Podzimní oračky byly těžké, příprava půdy k setí ozimů svízelná a čekalo se na déšť. Zasetí ozimů se zdrželo až skoro do listopadu. Teprve v tomto měsíci častěji a vydatně zapršelo.Z ovoce se urodilo jedině hojnost třešní „Na štěrkách u silnice a v obecním ovocném sadě Pod Horkou, zvaném Švehlův sad “, kde byly zvlášť pěkné a prodány místnímu obyvatelstvu na stromech. Utržilo se za ně přes 5000 Kč. Ostatního ovoce bylo méně ,jablka velkou většinou spadla suchem a zbytek byl hodně červivý. Za to se rozmohli různí škůdci, v zahradách mšice na stromech a zelenině, v lesích kůrovec.Bylo třeba porazit asi třetinu stromů v obecním lese „Skalka“ ostatek je též postižen a bude pravděpodobně poražen v roce 1948. Zima nastala mírná, do konce roku nebylo sněhu, jen poprašek , který brzo roztál. Teprve v prosinci vzešly zimy. Místní osvětová rada uspořádala 3 veřejné oslavy o svátcích a památných dnech republiky (7./II, 9/V, a 28/X.)V srpnu provedla Tělocvičná jednota Sokol dožínky se starodávnými zvyky a národními tanci.Veřejná obecní knihovna byla přehlédnuta a rozšířena v tomto roce o 33 nových velmi cenných svazků z dlužných obecních dotací, z daru Ministerstva školství a osvěty a daru ze sbírky „Dobrovolná národní daň na knihy do pohraničí a válkou těžce postižené obce“. Čtenářů bylo 40.

Aby zemědělci splnili dodávky obilí na vázané hospodářství, přidalo jim Ministerstvo zemědělství k úředně stanovené ceně prémii 200 Kč na pšenici a žito, 150 Kč na ječmen a oves, takže cena 1q obilí se zvýšila nejméně na 600 Kč, u jařin přes 500 Kč. Předepsaný kontingent obilí byl zatím splněn na 80 %.

Obecní rozpočet v r. 1947 činil celkem 177 895 Kč a nebyl celý vyčerpán. Na rozpočet se obdržel příspěvek Zemského národního výboru 30 000 Kč.

Druhý rok projektovaná kanalisace na horním konci obce nebyla provedena pro nedostatek ochoty občanů k dobrovolné pracovní povinnosti. Na podzim byla vyštěrkována a uválena okresní silnice z Veverské Bítýšky přes Hvozdec na silnici k Ostrovačicím, což nezabránilo obvyklé spouště bláta v obci. V roce 1947 zemřelo v obci 5 osob a narodilo se 6 dětí.

Zapsal František Schlesinger. Jaroslav Zelinka , předseda M.N.V.

Z originálu kroniky přepsala v roce 2005 paní Eva Packová č. p. 18